

Posudek na diplomovou práci Zdeňky Kovářové

Myšlení a víra Otakara A. Fundy

Zdeňka Kovářová věnuje svoje úvahy dílu současného teologa a filosofa O. A. Fundy. Téma je podle mého názoru dobře zvoleno, přestože je Funda z hlediska křesťanské teologie jistě velmi kontroverzní osobnost. Právě tato kontroverznost a nekonformnost může totiž vyvolat řadu plodných úvah o tématu vztahu víry a rozumu, s nímž se v té či oné podobě setkáváme snad ve všech spisech tohoto autora.

Po formální stránce je práce zpracována pečlivě a autorka ukázala, že na patřičné úrovni zvládla technickou stránku akademické práce. Zvláště je pak třeba ocenit její formulační schopnost. Vyjadřuje se srozumitelně a elegantně a hřivnu určitého literárního nadání by v budoucnu rozhodně neměla zakopat. Určité rozpaky nicméně působí, že styl, jímž se ve svých úvahách rozhodla postupovat, je esejistický. To sice umožní přemýšlet společně s Fundou, nicméně se tím vytrácí určitý kritický odstup.

Dalším nedostatkem je poněkud nejasná struktura výkladu. V úvodní části se setkáváme s komentářem ke dvěma částem, práce však *de facto* má části tři plus závěr. Souvislost mezi jednotlivými částmi je navíc mnohdy velmi obtížně vystopovat. Postrádám také jasné zasazení do kontextu důležitého filosoficko – teologického tématu *víra a rozum*. Problémy, jež Funda řeší, se přece staly předmětem zájmu již v období vzniku křesťanství. V textu autorky se tak hovoří o racionalitě, iracionalitě, víře, naději atd., přičemž není příliš jasné, v jakém významu jsou tyto výrazy užívány. Ve své obhajobě by jistě měla tento nedostatek napravit.

K věcnému obsahu mám tyto připomínky a otázky. Autorka v prvé řadě načrtává Fundův životní příběh, ovšem ne příliš zajímavým způsobem. Správně sice prohovoří o jeho rodinném pozadí, nicméně v následujícím přehledu v podstatě nechá stranou ty okolnosti, které souvisely s jeho „ateistické konverzi“. Čtenáře by např. obohatil určitý přehled kontroverzí, jež život tohoto člověka nepochybně doprovázely.

Dalším předmětem autorčiných úvah je Ježíš a zázraky, které jsou s jeho životem a především smrtí spojovány. Zázraky považuje Funda a snad i Kovářová za cosi odporujícího rozumu, tedy za cosi iracionálního. Jsou to pouhé mýty, které jsou buď klíčem k transcenci, nebo klíčem k nám samotným. O tom, že Ježíš vstal z mrtvých, se prý učedníci přesvědčili sami, ale nikoli racionálně, ale emotivně. Tělo jejich Mistra se tedy ve skutečnosti rozpadlo v prach tak jako tělo každého smrtelníka. I dnes však existují lidé, podle nichž Ježíš skutečně vstal z mrtvých. Chtěl bych se autorky zeptat, zda by to Funda považoval za projev jejich iracionality? Z jejího výkladu to není úplně jasné.

Filosoficky nejvýznamnější je (bohužel jenom) podkapitola nazvaná *Úcta k životu*. Ta totiž čtenářovi dává tušit, co bychom snad mohli považovat za iracionální. Inspirační zdroj hledá Funda v logickém pozitivizmu, podle něž je iracionální či nesmyslné vše, co se vzpírá (což musím doplnit za Kovářovou) logické syntaxi jazyka. Té se samozřejmě vzpírá tradiční metafyzika a teologie, ale především (což musím opět za autorku doplnit) myšlenky M. Heideggera. Ty se pak v Carnapově stat *Překonání metafyziky logickou analýzou jazyka* stávají nejenom předmětem přesného logického rozboru, ale předmětem skrytého posměchu.

S tímto však souvisí moje pochybnosti. Nechápu, jak může Funda v jeden celek spojovat myšlenky logických pozitivistů se svým existencialismem, který nakonec tak či onak právě z Heideggera vychází. Jak může na pozitivisty vytyčeném hřišti vlastně filosofovat? Obraz Fundy, jak jej představuje Kovářová, je tak poněkud zvláštní. Na jedné straně její autor odmítá jistě (alespoň na první) racionální argumentaci takových autorů jako Aristoteles či Tomáš Akvinský, na straně druhé se sám „nesmyslných“ metafyzických výšin vůbec neobává. Jak by asi po logické analýze dopadla Fundova odpověď na otázku, *co je život, vesmír?* Vždyť odpověď je prý dána *živým životem, samým vesmírem jako ontickým procesem jako komplexitou komplementarity komponent v korelaci, kontinuitě a kontextu, či kontextech.*

Nechci být na Zdeňku Kovářovou zlý a nepožaduji tedy logickou analýzu uvedené teze. Za zmínku v tomto kontextu stojí, že i samotná otázka *co je vesmír, život* je podle logických pozitivistů nesmyslná. Ve své obhajobě by se nicméně přesto mohla pokusit toto heideggerovsky znějící vyjádření objasnit. V čem je jeho moudrost? Jak oslovuje současného člověka? V čem může přispět k obohacení křesťanství?

Dále by se mohla pokusit vysvětlit, v čem přesněji spočívá Fundova víra jako pozitivní nadějnost. Není mi totiž jasné, proč bychom tuto naději měli hledat v křesťanských hodnotách. Proč bychom měli odmítat hodnoty nacionálního socialismu, proč marxismu atd. Není snad Fundovo lpění na křesťanských hodnotách pouhým důsledkem jeho křesťanské výchovy? Není mi také jasné, v čem by mohly křesťanské hodnoty ochuzené o transcendenci představovat jakoukoli podstatnou naději. Zde musím souhlasit s kritiky, podle nichž Funda náboženství nepřipustným způsobem ochuzuje a podle mého soudu přispívá k jeho marginalizaci.

Z těchto důvodů se přirozeně jeho práce stala kontroverzní v protestantském prostředí a je vcelku přirozené, že vstřícná práce o něm působí nyní i určité rozpaky i v prostředí katolickém. To by však jistě nemělo vést k jejímu odmítnutí. Práci proto k obhajobě doporučuji.

Mgr. Ing. Prokop Sousedík Ph.D.